

... ett hållbart
ställningstagande...

EN SKRIFT OM ALKOHOLPOLICY I SVENSKA MISSIONSKYRKAN

På jakt efter

” Och huru ofta hör man icke sägas, att man skall styrka sig med ett glas? Man tänker, att man skall få någon styrka därav och besinnar icke, att de starka dryckorna äro starka icke i den mening, att de giva styrka, utan i den meningen att de *övervinna den starkaste karaktär, den kraftigaste vilja, den mest härdade kropp, det mest upplysta förstånd*. De äro starka i att beröva människor deras kraft och att binda dem i bojor som de sedan förgäves försöka slita. ”

PP Waldenström i Kampen för nykterheten 1916

ett hållbart ställningstagande

DET ÄR MED viss försiktighet man närmar sig en hundraårig text om alkohol, skriven av en av Missionskyrkans grundare.

Invändningarna radar upp sig redan innan man slagit upp pärmen: Han levde i en annan tid, en annan situation, en annan kultur, med helt andra problem, andra umgängesformer, ett annat förhållande till mat och dryck, en annan syn på individen och samhället.

Ändå är vår historia en utgångspunkt vi inte kan bortse ifrån. Tills för bara ett par decennier sedan var det en självklarhet att en missionsförbundare också

skulle vara nykterist. Därför irriterar oss frågan fortfarande.

Så det gäller att läsa den gamla texten med så få förutfattade meningar som möjligt, för att utgångspunkten ska vara klar. För att vi ska kunna bedöma om det är rimligt att låta historien komma till tals. Eller om det är dags att lägga den bakom sig.

Elden är det första som överraskar en i Waldenströms skrift Kampen för nykterheten. Här finns en inlevelse, ett engagemang, en övertygelse som känns främmande, närmast exotisk.

*”Han skötte sig själv,
men struntade för den skull
inte i andra.”*

Vad är det för en hållning ur vilken det slår sådana gnistor?

Argumentationen bygger inte på abstrakta resonemang utan på konkreta berättelser, på personliga erfarenheter och vittnesbörd.

Det är en människa som identifierat sig med alkoholmissbrukets elände som talar.

Han talar inte om begär, misslyckanden och nederlag som drabbar andra, utan som drabbar oss människor. Och därför angår oss alla.

Hade Waldenström egna erfarenheter av missbruk? Inte vad jag vet. Men av texten framgår att han ansåg att det i så fall berodde mer på lyckliga omständigheter än på egen förträfflighet.

”de övervinna den starkaste karaktär, den kraftigaste vilja, den mest härdade kropp, det mest upplysta förstånd”

Waldenström hade klarat sig undan, nu ville han rädda andra.

Alkoholproblemen var tydligare på Waldenströms tid. De var något som alla samhällsengagerade medborgare var tvungna att ta ställning till. Vilket betydde att den som tog till orda i frågan också hade stor chans att bli hörd.

Vi kan fråga oss hur mycket det berodde på att samhällssituationen var annorlunda, klasskillnaderna skarpare och därmed nöden mer synlig. Och hur mycket det berodde på att nykterhetsrörelsen och frikyrkorörelsen gjort politik av alkoholmissbruket, satt den på agendan, förklarar att den inte var ett karaktärsproblem, utan ett samhällsproblem, beroende på omständigheter som man *tillsammans* hade ansvar för.

Waldenström var ett barn av sin tid. Han såg, tänkte och agerade med hjälp av de redskap som fanns tillgängliga då, och som i hög grad hade skapats i de framväxande folkrörelserna.

Den hållning han tar i alkoholfrågan är inte hans egen, den är framsprungen ur ett sammanhang, formad av många människor som tänkt och handlat tillsammans.

Waldenström var egensinnig, han gick sina egna vägar, ofta mot strömmen. Typiskt för frikyrkans män och kvinnor på den tiden.

Han skötte sig själv, men struntade för den skull inte i andra. Också det typiskt.

För Waldenström var detta att vara kristen; att vara inifrånstyrd, att förhålla sig medvetet till sin omvärld och ta an-

”Medvetet valda värderingar, sådana vi enskilt och tillsammans med andra resonerat oss fram till.”

svar för de problem och frågor som där pockade på svar.

Alkoholfrågan var speciell för honom och hans samtid. De såg hur spriten förslavade människor, trubbad av deras förstånd och fick dem att handla ansvarslost. Spriten gjorde våld på människors frihet.

De såg missbruket som en förolämpning mot människan som värdig, ansvarig och fri.

NÄR RUNE FORSBECK 100 år senare reflekterar teologiskt över relationen till alkoholen gör han det i samma tradition.

Det dubbla kärleksbudet är normerande för allt kristet liv, skriver han.

Normerande, bestämmande för hur vi var och en ska handla.

”Vår människokärlek skall vara grundad inte i det känsloläge vi för tillfället råkar befinna oss i utan i en principiellt motiverad människosyn. Vi skall forma vår uppfattning om människan – oss själva och andra – utifrån medvetet valda värderingar.”

Medvetet valda värderingar, sådana vi enskilt och tillsammans med andra resonerat oss fram till.

Bibeln, Jesu ord, Paulus utläggning som rättesnöre, det är i denna källa Forsbeck söker grunden för sin hållning i denna fråga.

”Allt är tillåtet – men allt är inte nyttigt... Sök inte ert eget bästa utan andras” citerar han Paulus.

Dessa reflektioner har inte giltighet enbart i relation till alkohol, konstaterar han, men de måste gälla det sammanhanget också.

Alkoholen har ofta blivit en *en*-fråga. En fråga som hanterats separerad från andra. Men så var det inte för Waldenström, så är det inte för Forsbeck. För dem är den en del av ett socialt och teologiskt sammanhang.

Deras argument har inte giltighet för den enskildes liv isolerat, utan sett först ur gemenskapens, församlingens och samhällets synvinkel.

Det handlar alltså om att hitta ett medvetet förhållningssätt till alkohol, ett sätt att leva med ansvar både för sig själv och andra. Det är för vår nästas skull. För den medmänniska som riskerar att råka illa ut. Den som under olyckliga omständigheter kan vara du eller jag..

”Frågan är inte längre tabubelagd.

*Det går att prata om det
på ett avspänt sätt.”*

Missionskyrkans konstitution andas det-
samma:

”Guds församling har i varje tid en profe-
tisk roll. Den har att gestalta en försonad
gemenskap, där varje människa kan få hjälp
att se livet som en helhet och en gåva från
Gud. Detta gäller särskilt människor, som
mer än andra erfar livets sårbarhet, de som
är fattiga, de som är osynliga för omgiv-
ningen, utsätts för övermakt och våld eller
ställs utanför samhällsgemenskapen.”

IDAG DRICKER VI lika mycket som på
Waldenströms tid. I övrigt är det mesta
annorlunda.

Vi vet mer om alkohol idag än de
gjorde för 100 år sedan.

Sambandet mellan ökad konsumtion
och ökat missbruk, ökade skador och
ökad dödlighet är fastställt.

Vi vet mer om effekterna på hjärnan
och hur missbruk uppstår och upprätt-
hålls. Att alkoholism verkligen är en
sjukdom, som ”övervinna den starkaste
karaktär, den kraftigaste vilja, den mest
härdade kropp, det mest upplysta för-
stånd”.

Samtidigt har vi fått fler märken, fler
sorter, fler skraddarsydda produkter för

olika målgrupper och en aggressivare
marknadsföring.

Den långsiktiga trenden är att alko-
holfrågan håller på att avpolitiseras och
överlämnas till marknaden. De verktyg
som politikerna tidigare använde för att
styra – pris och tillgänglighet – har vri-
dits ur deras händer.

Konsumtionen och därmed missbru-
ket är åter på väg att bli en fråga om
tillgång och efterfrågan – om industrins
vinstjakt och den enskildes smak och
karaktär.

Det betyder att den som avstår från
alkohol idag inte är en del av en sam-
hällsrörelse – åtminstone inte ännu.

Därför är det svårt att ta till sig Wal-
denströms och Forsbecks argument. De
har inget att fästa i – åtminstone inte
ännu.

Deras argument är efter sin tid – eller
före.

Det finns en del som talar för att något
håller på att hända – igen. Allt fler – sär-
skilt unga – avstår helt från alkohol. Frå-
gan är inte längre tabubelagd. Det går att
prata om det på ett avspänt sätt.

I den förebyggande verksamheten har
det återigen skett en förskjutning från ett

fokus på individen till sociala och samhällsleliga faktorer.

Idag talas det mycket om vikten av vita zoner (under vissa perioder av livet, på bestämda platser och i bestämda situationer), och av gemensamma beslut och riktlinjer.

Kanske håller trenden på att brytas och nya verktyg för gemensamt agerande på att växa fram. Det blir inte politik för att en tycker något, utan först när många agerar tillsammans.

Det är mot bakgrund av detta som

Svenska Missionskyrkans alkoholpolicy ska betraktas. Den sätter återigen ljuset på alkoholfrågan i våra sammanhang och efterlyser ansvarsfulla ställningstaganden av oss som enskilda, som gemenskap – men också som samhällsaktörer.

Kan vi skapa verktyg att hantera denna fråga i det samhälle som vi lever i idag?

Till sist ska ordet återigen gå till Waldenström och den tid ur vilken han talade, en tid främmande från vår egen, men också inspirerande?

TEXT: MAGNUS NORDQVIST

”Begäret efter njutning, åtrån efter sällhet skall man, som sagt, icke heller undertrycka utan tillfredsställa. Men man skall icke söka att tillfredsställa denna åtrå med sådant, som i stället för att medföra den sällhet, man trår efter, tvärtom medför raka motsatsen till denna. Den törstige skall man icke visa till en brunn med orent och giftigt vatten utan till källan med friskt vatten. Och den efter sällhet och njutning törstande skall man icke hänvisa till källor, vilka, bildligt talat, innehålla vatten, som orenar, som förgiftar själen och fördärvar kroppen, utan man skall hänvisa honom till sådant, som är ädelt, rent, skönt, hälsosamt och heligt, sådant som på samma gång gläder och helgar hjärtat.”

Svenska Missionskyrkans alkoholpolicy

”Genom historien har Guds församling framträtt på olika sätt, men alltid tydlig och synlig i omvärlden. Den firar gudstjänst, förkunnar Guds ord, döper och firar nattvard. Den vittnar om sin tro samt handlar i det samhälle och bland de människor som omger den.”

(ur Konstitution för Svenska Missionskyrkan, grundsatser)

Svenska Missionskyrkan vill vara en alkoholfri zon

*För människans bästa uppmanas därför
var och en*

- att noga och ansvarsfullt tänka igenom sitt förhållningssätt till och sin användning av alkohol,
- att vara en god förebild och delta i samtalet om alkohol med öppenhet och respekt för olika värderingar.

*För människans bästa uppmanas därför
den lokala församlingen*

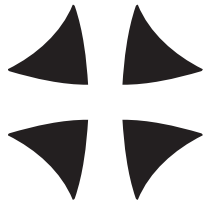
- att tillägna sig kunskaper och bearbeta frågorna kring alkohol, för att på ett genomtänkt sätt kunna utforma en egen lokal alkoholpolicy,
- att föra dialog med andra kyrkor, organisationer och myndigheter, för att på bästa sätt tillsammans arbeta för en minskad alkoholkonsumtion i samhället och därmed motverka alkoholens skadeverkningar och skapa positiva erfarenheter av alkoholfria miljöer,
- att hålla samtliga egna arrangemang fria från alkohol.

För människans bästa uppmanas därför

Svenska Missionskyrkan, dess distrikt, gårdar och skolor

- att tillägna sig kunskaper och bearbeta frågorna kring alkohol, bland annat för att varje distrikt, gård och skola på ett genomtänkt sätt ska kunna utforma en egen lokal alkoholpolicy,
- att föra dialog med andra kyrkor, organisationer och myndigheter, för att på bästa sätt tillsammans motverka alkoholens skadeverkningar och skapa positiva erfarenheter av alkoholfria miljöer,
- att hålla samtliga egna arrangemang fria från alkohol. Detta gäller även representation.

Alkoholpolicy för Svenska Missionskyrkan

Svenska
Missionskyrkan

Faktaruta från socialdepartementet

Ny handlingsplan för alkoholpolitiken för perioden 2006–2010.

Planen slår fast att det långsiktiga förebyggande arbetet för att minska skador till följd av alkoholkonsumtion måste fortsätta.

Arbetet på lokal nivå är avgörande för framgångsrika resultat.

Samtidigt måste samarbetet inom EU och internationellt öka då Sverige starkt påverkas av förändringar utanför landets gränser.

Prioriterade områden

- barn till missbrukande föräldrar
- unga vuxna
- insatser inom arbetslivet

Ökad alkoholkonsumtion ger fler skador och stigande kostnader.

Svensk alkoholpolitik står inför stora utmaningar.

Handlingsplanen för 2006–2010 innehåller ett nytt övergripande mål för alkoholpolitiken, som mer än tidigare mål betonar alkoholens samband med folkhälsan.

För att nå det övergripande målet föreslår regeringen att de delmål som antagits av riksdagen ska gälla.

Dessa är:

- åstadkomma en alkoholfri uppväxt
- skjuta upp alkoholdebuten
- åstadkomma fler alkoholfria miljöer
- ingen alkohol ska förekomma i trafiken, i arbetslivet eller under graviditeten
- bekämpa illegal alkoholhantering

Under perioden för den föregående handlingsplanen har lokala alkoholsamordnare tillsatts i en stor del av landets kommuner.

Att göra en lokal alkoholpolicy

I församlingen finns oftast lika många åsikter som människor. Ändå går det att få ihop en levande verksamhet för både söndag och vardag.

När det gäller att enas om frågor där olika värderingar möts, är lyhördhet, öppenhet och respekt grunden för att det ska bli goda möten.

Traditionellt har många i Svenska Missionskyrkan förespråkat helnykterhet som ideal, men att vara nykterist är inte längre självklart i kyrkan. Det som däremot är självklart är att kyrkan vill ha ett medvetet och ansvarsfullt förhållningssätt till alkohol och vara en motkraft mot alkoholmissbruket.

Hur kan då kyrkan och den lokala församlingen aktivt arbeta för att minska alkoholkonsumtionen och därmed motverka alkoholens skadeverkningar?

En bra början är att göra en lokal alkoholpolicy.

Att samarbeta ekumeniskt och med ortens idrottsföreningar och kommunens alkoholsamordnare kan medverka till att skapa alkoholfria miljöer. »»»

»»» Vid kyrkokonferensen 2004 gick uppdraget att göra en alkoholpolicy till Svenska Missionskyrkan centralt. För att få en sådan policy levande och aktuell måste den utformas nära den verksamhet där den ska gälla.

Då blir det naturligt att varje lokal församling, Svenska Missionskyrkan, dess distrikt, gårdar och skolor gör en egen alkoholpolicy.

Att starta ett sådant arbete med samtal i smågrupper efter ett färdigt samtalsmaterial är ett sätt.

Att ta kontakt med en församling som redan har en alkoholpolicy och dela erfarenheter är ett annat sätt.

Välkommen till ett utmanande och spännande arbete med att finna ett eget hållbart ställningstagande och utformandet av er lokala alkoholpolicy.

Material finns att hämta på www.missionskyrkan.se
Eller kontakta Svenska Missionskyrkan kansli, tel 08-674 07 00.

Det här materialet har arbetats fram av Margareta Björn, Lars-Erik Eiderhed, Hjärdis Högberg, Erling Zetterman, Ulf Södahl, Carl-Erik Ängerheim, Malin Molin, Göran Hallkvist och Ulf Lager. Dessutom har ett antal församlingar bidragit med viktiga reflektioner.

